

Nr 208.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
tilläggs pension åt f. d. provinsialläkaren L. O. Svenonius;
given Stockholms slott den 17 april 1916.*

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. provinsialläkaren Ludvig Oskar Svenonius, som jämlikt nådigt brev den 9 juli 1915 äger att från och med den 1 augusti samma år under sin återstående livstid från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare åtnjuta en årlig pension av 4,000 kronor, må utöver nämnda förmån uppbära en årlig tilläggs pension från allmänna indragningsstaten till belopp av femhundra kronor att från ingången av 1917 utgå under hans återstående livstid.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
17 april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
von SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

F. d. provinsialläkaren i Svegs distrikt av Jämtlands län Ludvig Oskar Svenonius, vilken, född den 8 maj 1853, den 7 juni 1889 utnämndes till provinsialläkare i Hede distrikt och den 2 december 1892 transporterades till Svegs distrikt, erhöll den 9 juli 1915 nådigt avsked, med rätt för honom att under sin återstående livstid från förslagsanslaget till pensionering av civila tjänst innehavare åtnjuta en årlig pension av 4,000 kronor att, enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907, utgå från och med augusti månad 1915.

Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu Svenonius av anförda orsaker anhållit att komma i åtnjutande av högre pension.

Innan jag närmare ingår på ansökningens innehåll, ber jag att få lämna en kortfattad redogörelse för de bestämmelser i avlönings- och pensionshänseende, vilka äro av betydelse för den nu föreliggande frågans bedömande.

Enligt en år 1890 fastställd avlöningsstat ägde provinsialläkarna i regel uppbära en begynnelseavlöning — inberäknat hyresersättning — av 3,250 kronor, därav 1,875 kronor utgjorde lön, vartill kommo två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, efter respektive 10 och 15 år.

Beträffande provinsialläkarbefattningen i Sveg var med densamma dessutom förenad en särskild avlöningsförmån, s. k. fixa tjänstgöringspenningar, å tillhopa 1,000 kronor om året.

Genom den år 1911 beslutade löneregleringen erhöilo provinsialläkarna en begynnelseavlöning av 4,000 kronor, varav 3,000 kronor som lön. Till lönen kommo dessutom två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, efter 5 respektive 10 år.

Svenonius ingick icke på nya lönestaten, i vilket avseende tiden för anmälan utgick med oktober månads utgång år 1911.

I fråga om provinsialläkares rätt till pension utgjorde denna enligt 1884 års riksdags beslut och kungl. brev den 10 juli samma år 4,000 kronor.

Genom lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skedde häri icke någon ändring. Enligt § 18 mom. c) av samma lag skulle nämligen pensionsunderlaget för provinsialläkare, intill dess ny lönestat kunde bliva fastställd, utgöra det belopp, som före lagens trädande i kraft blivit såsom pension för sådan tjänstinnehavare bestämt. I lagen ifråga föreskrevs skyldighet för tjänstinnehavare att erlagga visst bidrag till kostnaden för beredande av pension, men stadgades tillika, att tjänstinnehavare, som vore underkastad lagens bestämmelser och med vars tjänst redan före lagens trädande i kraft varit förenad rätt till pension, vore befriad från att erlagga pensionsavgift, om han för tjänsten åtnjöte avlöning enligt lönestat, som fastställts före den 1 april 1900, så länge avlöning å den lönestat av honom åtnjötes.

Svenonius anmälde inom i 1907 års lag föreskriven tid, att denna lags bestämmelser finge å honom tillämpas.

I enlighet med 1914 års senare riksdags i ämnet fattade beslut har sedermera genom kungl. brev den 23 oktober 1914 fastställts sådant tillägg till den år 1911 fastställda avlöningsstaten för provinsialläkare, att pensionsunderlaget för sådan befattningshavare skall utgöra 3,500

kronor med förhöjning i förekommande fall av de i avlöningsstaten upptagna ålderstilläggen.

Uti sin nu ingivna ansökning har Svenonius anfört huvudsakligen följande: Att Svenonius ej ingått på 1911 års lönestat vore helt naturligt, då han i sådant fall skulle kommit att lida en minskning med 250 kronor i sina sammanlagda avlöningsförmåner. Någon som helst anledning att antaga, att han genom att ingå på denna stat skulle erhålla högre pension, hade ju ej heller vid denna tid förelegat. Helt annorlunda ställde sig förhållandet efter tillkomsten av 1914 års riksdags beslut angående pensionsförhöjning för provinsialläkare. Hade Svenonius då haft tillfälle att ingå på nya lönestaten, hade han gärna avstått från den något högre lönen för att i stället komma i åtnjutande av högre pension. Att märka vore ock, att 1911 års löne-reglering för de allra flesta provinsialläkare inneburit en verklig ökning av lönen. Endast den omständigheten, att Svenonius såsom provinsialläkare i Svegs distrikt uppburit förutnämnda fixa tjänstgöringspenningar om 1,000 kronor hade medfört, att löne-regleringen för nämnda distrikts vidkommande kommit att innebära en försämring i lönehänseende.

Under åberopande härav anhåller nu Svenonius som en gärd av billighet och rättvisa, att honom måtte från och med dagen för hans avskedstagande beviljas det högre pensionsbeloppet å 4,500 kronor årligen. Svenonius ifrågasätter emellertid, att vid pensionens bestämmande han skall beräknas hava övergått på nya lönestaten från och med den 1 januari 1912 och att alltså avdrag skall ske med det över-skjutande belopp, som han under tiden från sistnämnda dag uppburit enligt gamla lönestaten.

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen har den 18 februari 1916 avgivit utlåtande i ärendet och däri anfört följande:

»Den omständigheten, att sökanden, vilken såsom provinsialläkare kvarstod å gammal stat, anmält sig ingå på nya pensionslagen, berättigar ej sökanden att komma i åtnjutande av högre pension än 4,000 kronor. Bestämmelsen om det högre pensionsunderlaget utgör nämligen ett tillägg till nya staten för provinsialläkare och icke till pensionslagen.

De av sökanden i övrigt förebragta skäl för bifall till ansökningen synas medicinalstyrelsen icke motivera ett undantag från gällande bestämmelser i ämnet. Medicinalstyrelsen finner sig för den skull icke kunna tillstyrka vidtagande av åtgärder för beviljande av den föreliggande ansökningen.»

Statskontoret, vars yttrande därefter inhämtats, anför i utlåtande Statskontoret. den 15 mars 1916 följande:

»Den år 1914 skedda pensionsförhöjningen för provinsialläkare gäller enligt medgivandets uttryckliga lydelse endast den provinsialläkare, som åtnjuter avlöning å den nya, från och med år 1912 gällande staten; och då Svenonius icke ingått på nämnda stat, kan pensionsförhöjningen enligt bestämmelsens ordalag icke komma honom tillgodo. I avseende härå tillåter sig statskontoret erinra därom, att, sedan svenska provinsialläkarföreningen anhållit om förbättring av provinsialläkarnas pensionsförhållanden samt medicinalstyrelsen yttrat sig i ärendet, statskontoret i underdånigt utlåtande den 3 april 1913 framlagt ett förslag till pensionsreglering för provinsialläkarna av innebörd, att till gällande avlöningsstat skulle göras tillägg om särskilt pensionsunderlag samt att detta förslag framlades för riksdagen utan annan ändring än att tillägget uttryckligen bands vid den nya från och med år 1912 gällande staten. Emellertid synes det hava varit av såväl föreningen som medicinalstyrelsen avsett, att pensionsförbättringen skulle komma alla provinsialläkare tillgodo; och om statskontoret vid framläggande av sitt förslag tänkt sig, att därigenom de provinsialläkare, som kvarstodo på äldre stat, icke skulle bli delaktiga av pensionsförbättringen, så hade statskontoret säkerligen funnit anledning föreligga till vidtagande av särskild åtgärd för deras räkning, åtminstone i syfte att med hänsyn till den pensionsförbättring, som sålunda skulle komma att följa med avlöning å den nya staten, lämna dem förnyat tillfälle till val mellan övergång till den nya staten eller kvarstannande å äldre stat.

Den omständigheten, att medgivandet av pensionsförbättring för provinsialläkare å den nya staten tillkommit först efter den tidpunkt, då sökanden haft att träffa valet mellan att kvarstå å gammal stat eller att övergå å den nya, har onekligen försatt honom i en synnerligen ogynnsam ställning. Billigheten synes därför kräva, att åtgärd vidtages för att bereda sökanden samma förmån i pensionsavseende, som numera tillkommer provinsialläkare å den nya avlöningsstaten. Detta synes desto lättare kunna ske, som några konsekvenser därav i form av liknande ansökningar från ett större antal tjänsteinnehavare i samma ställning som sökanden icke kunna vara att befara. Av nu i tjänst varande provinsialläkare kvarstå nämligen endast tre å gammal stat.

På grund härav och då enligt statskontorets mening pensionens belopp icke lämpligen bör röna inverkan av den omständigheten, att sökanden genom att ända till sin avgång kvarstå å gammal stat uppburit i någon mån högre avlöning än som skulle tillkommit honom, om han övergått å den nya staten, får statskontoret i underdånighet hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslå riksdagen medgiva, att sökanden, som jämlikt nådigt brev den 9 juli 1915 är från och med den 1 augusti samma år i åtnjutande av en pension å 4,000 kronor, må utöver nämnda förmån uppbära en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 500 kronor att jämväl från och med ingången av augusti månad 1915 utgå under hans återstående livstid.»

Det torde vara ställt utom allt tvivel, att Svenonius, såsom kvarstående på gammal stat, då den av riksdagen 1914 medgivna förhöjningen av pensionsunderlaget för provinsialläkare beviljades, icke varit lagligen berättigad att efter avskedstagandet komma i åtnjutande av

Departements-
chefen.

pension i enlighet med vad sålunda stadgats — motsvarande för Svenonius ett årligt belopp av 4,500 kronor. Medgivandet ifråga skedde nämligen i form av ett tillägg till 1911 års avlöningsstat och kan sålunda endast gälla provinsialläkare, som åtnjuter avlöning enligt denna stat. Av denna anledning tilldelades Svenonius vid sitt avsked pension enligt de äldre i ämnet gällande bestämmelser med allenast 4,000 kronor.

Emellertid finner jag i likhet med statskontoret, att Svenonius härigenom försatts i en ställning, som bör påkalla särskild åtgärd för förbättrande av hans pension.

Medgivandet om förhöjningen i pensionsunderlaget ägde nämligen rum först efter tillkomsten av 1911 års avlöningsstat. Då Svenonius på grund av särskilda bestämmelser för provinsialläkaren i Svegs distrikt ägde uppbära högre löneförmåner enligt gamla staten än vad han skulle erhållit vid övergång till den nya staten, hade han sålunda ingen som helst anledning att ingå på den sistnämnda. Ej heller bereddes honom tillfälle att övergå på den nya staten efter tillkomsten av 1914 års bestämmelser om förhöjning av pensionsunderlaget. Hade så skett, lærer — enligt vad Svenonius ock själv uppgivit — han säkerligen hava ingått på den nya staten. Vid sådant förhållande anser jag billigheten kräva, att Svenonius beredes en tilläggs-pension.

Emellertid vill det å andra sidan förefalla, som om Svenonius skulle komma i en alltför fördelaktig ställning, därest redan från ingången av augusti månad 1915 — från vilken tid den honom tillerkända pensionen å 4,000 kronor utgår — skulle tillerkännas honom en tilläggs-pension till ett belopp av 500 kronor. Att märka är nämligen, att Svenonius genom att kvarstå å gammal stat ej endast kommit att uppbära en avlöning, som med 250 kronor om året överstigit den enligt den nya, från och med år 1912 gällande staten för ifrågavarande befattning fastställda, utan även blivit befriad från erläggande av pensionsavgift. Med hänsyn till dessa omständigheter finner jag mig böra föreslå, att tilläggs-pensionen skall med ett årligt belopp av 500 kronor utgå först från och med ingången av år 1917.

Slutligen ber jag att få framhålla, att, enligt vad statskontoret uppgivit, några konsekvenser i form av framställningar från ett flertal befattningshavare i enahanda ställning ej torde vara att befara genom ett beslut i nu antydd riktning.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. provinsialläkaren Ludvig Oskar Svenonius, som jämlikt nådigt brev den 9 juli 1915 äger att från och med den 1 augusti samma år under sin återstående livstid från anslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare åtnjuta en årlig pension av 4,000 kronor, må utöver nämnda förmån uppbära en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av femhundra kronor att från ingången av år 1917 utgå under hans återstående livstid.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Landelius.
